

TVŮRČÍ FOTOGRAFICKÉ TECHNIKY POHYB

Němcová Marie

Obsah knihy

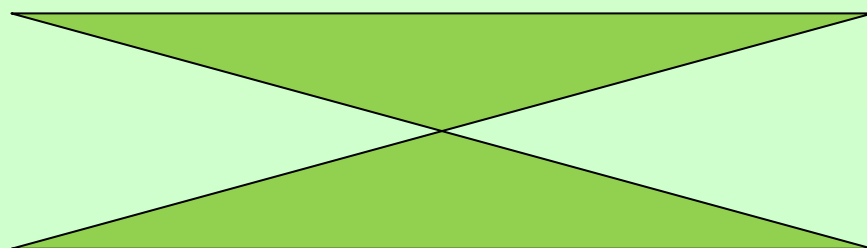
Tvůrčí fotografické techniky

Pohyb

1	Způsob zachycení pohybu	Str. 6
1.1	Rozhodující okamžik	9
1.2	Vrcholný okamžik	9
1.3	Motiv, umístěný ve vzduchu	10
1.4	Pomalý pohyb	12
1.5	Rozfázovaný pohyb	12
1.6	Režírovaný pohyb	15
1.7	Tušený pohyb	17
1.8	Chronofotografie	19
1.9	Statická poloha po rychlém pohybu	19
1.10	Kontrast pohybu a statiky	22
2	Zachycení pohybové fáze	26
2.1	Správná fáze pohybu	29
2.2	Rozfázovaný pohyb	31
2.3	Fotogeničnost pohybujícího se objektu	34

3	Zobrazení pohybujícího se objektu	38
3.1	Ostré zachycení pohybujícího se objektu	39
3.2	Tvůrčí neostrost	41
3.3	Vytvoření tvůrčí neostrosti	48
3.3.1	Sekvenční snímání	50
3.3.2	„Panning“ neboli „švenkování“	50
3.3.3	Časové řazení snímků v jedné fotografii	53
3.3.4	Změna zoomování neboli „zoom-burst“	56
4	Princip rytmu	60
5	Okolí pohybujícího se objektu	62
6	Expozice pohybu	64
6.1	Jednoduché nastavení expozice pro pohyb	64
6.2	Manuální nastavení expozice pro pohyb	66
6.3	Zaostření pohybu	67
6.4	Nastavení expozičního času	69
6.4.1	Krátký expoziční čas	70
6.4.2	Dlouhý expoziční čas	72
6.5	Objektivy	74
6.6	Hloubka ostrosti	76
6.7	Vzdálenost fotografovaného objektu od aparátu	80
6.8	Fotografování se stativem	84
6.9	Směr pohybujícího se objektu	86
6.10	Nedostatek osvětlení a pohyb	89

7	Kompozice pohybu	94
7.1	Klasická kompozice	95
7.2	Diagonální kompozice	96
7.3	Třetinová kompozice	98
7.4	Středová kompozice	99
7.5	Nedodržení kompozičních pravidel	101
8	Pozadí	102
9	Vyvážení obrazových prvků	105
10	Rekvizita a oblečení	108
11	Fotografování různých objektů v pohybu	109
11.1	Zvířata	109
11.2	Postavy	115
11.3	Portrét	117
11.4	Sport	119
11.5	Pohyb vody	122
11.6	Pouliční fotografie	124
11.7	Reportáž	128
11.8	Esej	132

„Všechno na tomto světě má rozhodující okamžik“

Cartier Bresson

Tvůrčí fotografické techniky

Pohyb

Život je pohyb. Fotografie dokáže nejen pohyb zastavit, ale také statický snímek rozhybat. A výběr vhodného způsobu zachycení pohybu je zárukou působivosti fotografie. Pohybový snímek by měl mít v sobě život, náznak pohybu a děje, který si navíc můžeme ještě domýšlet. Zastavení pohybu ve snímku je "zmrazení" setiny nebo tisícin vteřiny, které naše oko není schopno postřehnout. Je jedno, jestli je to pohyb sportovce, zvířete, listu na stromě nebo tekoucí vody.

Vložíme-li do snímku pohyb, jako bychom narušili jeho statiku. Některý snímek zachycuje přímo pohybovou fázi, jiný ji pouze předvídá a očekává nebo má v sobě pouze tušení pohybu. Rychlý pohyb vyžaduje rychlou reakci fotografa, sledování pohybu, intuitivní nastavení expozice i výběr kompoziční skladby. Všechny znalosti teorie, zkušenosti, omyly i úspěchy se musí vejít do jedné vteřiny a my je musíme zúročit. Aby snímek nebyl jen dokumentem a záznamem pohybu, ale měl v sobě autorský vklad, byl obohacen o obsah, je třeba využít zástupné vyjadřovací prostředky, které obsah i výtvarné působení snímku podpoří tak, aby se pro diváka stal atraktivním. A o tom je tato kniha.

1 Způsob zachycení pohybu

Statickou pozici motivu si můžeme předem nachystat, ale na pohyb je třeba umět reagovat. Pro každou fázi pohybu, platí dva okamžiky jeho zastavení, které stojí za zaznamenání, pokud jsou zvládnuty z hlediska kompozice a expozice.

Je to rozhodující a vrcholný okamžik. Většinou se jedná o setinu nebo tisícinu vteřiny, kterou naše oko není schopno zaznamenat, kdežto aparát ji dokáže "zmrazit", ale také uchovat. Měla by být zachycena dynamika pohybu a objekt by měl vypadat přirozeně. Prostě, vykouzlit skvělý záběr a to i ze situace, která není ničím výjimečná.

Zachytíme-li nezvyklou a ojedinělou pózu pohybujícího se objektu a to přehledným způsobem, expozičně dobře zvládnutou a hlavní motiv je fotogenický, jedná se o náš fotografický skvost, který divák ocení.

I když je fotografie statický snímek, umožňuje nám vyjádřit pohyb tvůrčím způsobem. Technik, triků a způsobů zobrazení pohybu je více. Podstatné je, abychom dokázali do snímku vnést energii, vzruch, živost, pestrost, dynamiku, náznak pohybu a jemnost. Každý pohybující se objekt vyžaduje jiný přístup a jiné zobrazení. Je rozdíl, jestli fotografujeme rychle jedoucí auto nebo pohazení dítěte.

K zachycení velmi rychlého pohybu, třeba jedoucího cyklisty, je třeba mít postřeh. Snímek je pak výmluvný sám o sobě. Jedná-li se o pomalý a jemný pohyb, naznačené gesto, nebo jen pohyb tušený, vyžaduje snímek ještě další vyjádření, doplnění obsahu, vysvětlení nebo jen naznačení, které si divák musí doplnit sám. Snímek tak bývá obsahově bohatší, neboť kromě rychlosti a zajímavé fáze pohybu nabízí ještě něco navíc. Měli bychom se naučit vybírat fotogenické typy v zajímavé fázi pohybu.

O pohybu H. C. Bresson řekl:

"V pohybu existuje jeden okamžik, kdy jsou pohybující se prvky v rovnováze. Fotografie musí tento okamžik uchvátit a jeho rovnovážnost udržet v nehybnosti."

Rozhodující okamžik

1.1 Rozhodující okamžik

Definoval ho Henri C. Bresson jako zlomek vteřiny, kdy je zachycen jedinečný, neopakovatelný záběr, který uchvátí a nadchne a to zejména tehdy, je-li správně komponován. Výrok převzal ze spisu kardinála de Retze, pařížského arcibiskupa ze 17. století. Tu správnou chvíli pro zmáčknutí spouště musíme intuitivně vytušit. Vnímat život kolem sebe intenzivně, umět odlišit všednost od vyumělkovanosti a od přirozeného, zvláštního a neopakovatelného.

Řada fotografů se snažila vyhnout prověřenému a danému. Tak třeba Gary Winogrand vymyslel "nerozhodující okamžik" a někteří fotografové „rozhodující okamžik“ zpochybňují a tvrdí, že existuje mnoho okamžiků.

Může to být fáze pohybu nabitá dějem, překvapující akce, ale i fáze klidu před dalším pohybem, s charakteristickou pózou nebo vyvrcholení děje. Jak fotograf dokáže situaci posoudit, rozhodnout se, záleží na jeho praxi, schopnosti předvídat a nápaditosti.

Jelikož je nutné u digitálního aparátu zmáčknout spoušť o zlomek vteřiny dříve, než rozhodující okamžik nastane, je třeba, aby fotograf dokázal předvídat. Pokud se nějaký pohyb opakuje, dokážeme správný okamžik vysledovat. Avšak u momentky, kdy vidíme, že se vše odehraje ve fázi, která je neopakovatelná a pozoruhodná, je třeba ten správný moment vytušit a riskovat záběr, který můžeme následně vymazat.

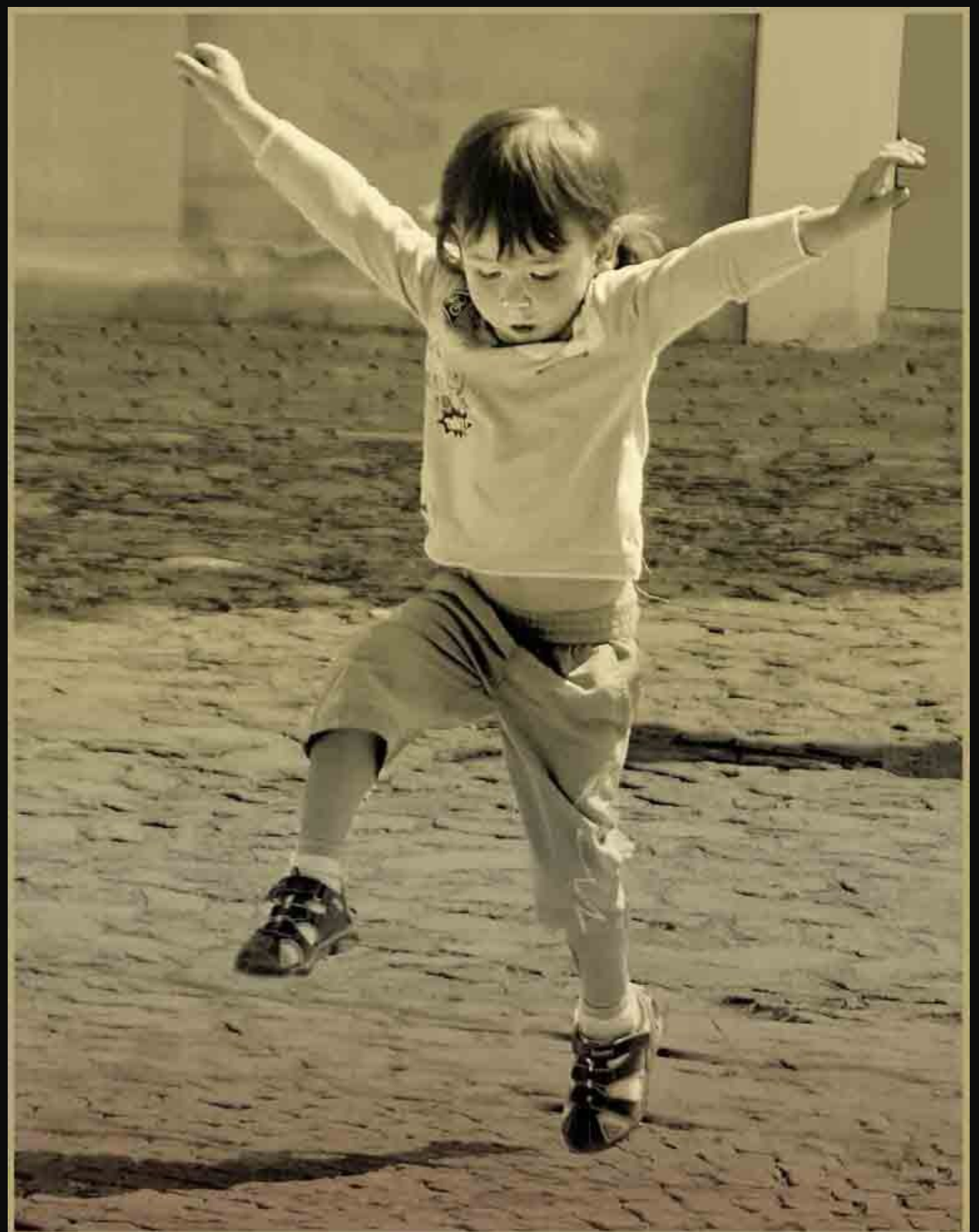
Kouzlo pohybového snímku je v jeho jedinečnosti, zachycení ve správné chvíli, kdy všechny prvky obrazu jsou nejvýmluvnější. Vybíráme vhodnou pohybovou fázi. počkáme si na rozhodující okamžik, ve kterém vše do sebe zapadne. Snímek diváka může zmást nebo naopak ohromit. Většinou jde o "zmrazený" pohyb, který nejsme schopni postřehnout. Nastavíme-li správnou expozici, zvolíme vhodnou kompozici, pak zbývá zaznamenat kouzelný okamžik, který se už nikdy nebude opakovat. Jeho zachycení vyžaduje zkušenost, intuici i schopnost předvídat. Podmínkou je, že se jedná o přirozený pohyb, nikoli aranžovaný.

„Pokud vás nezajímá život, pak fotografie ztrácí na významu.“

Ruth Bernhard

1.2 Vrcholný okamžik

Je to chvíle, kdy pohybující se objekt vystoupá nejvýš a ještě nesešupuje dolů. Hovoříme o tzv. „mrtvém bodě“, neboli statické fázi, kterou je zlomek vteřiny. Je třeba zmáčknout spoušť dříve a „trefit se“. Dítě se houpe na houpačce. V momentě, kdy vystoupá nejvýše, ale ještě se nevrací, nastává chvíle statické fáze pohybu, která trvá setinu vteřiny. Může to být skokan o tyči nebo pes, který vyskočil a ještě nepadá dolů. Pokud vystihneme tento okamžik, není třeba nastavovat velmi krátký expoziční čas, postačí 1/120 - 1/250 s. Jde však o to, trefit se do fáze klidu, nikoliv pohybu.

*Dítě už výše nevyskočí,
ale dolů ještě nepadá.*

1.3 Motiv, umístěný ve vzduchu

Ve vzduchu může být nejen hlavní, ale i vedlejší motiv, který má na hlavní motiv úzkou návaznost. O tom, že je objekt ve vzduchu a tedy v pohybu, nás musí něco přesvědčit. Je to hlavně logika věci, kdy vidíme, že předmět nebo postava nestojí na zemi, ale je ve vzduchu. Měli bychom nabídnout porovnání s jiným objektem, aby bylo zřejmé, že jeden z nich je v pohybu. Zachytíme-li ostře klobouk ve vzduchu, který někomu ulétl z hlavy a na snímku bude jen obloha a klobouk, nikoliv osoba, bude snímek vypadat nepřirozeně.

Objekt musí mít charakteristický postoj, o kterém nás přesvědčí a nevypadá, jakoby naráz zkameněl. Stojí-li dítě ve vzduchu jako solný sloup, nikoho takovým snímek neoslňuje. Bude-li mít ruce i nohy v pozici, která je obvyklá pro výskok a bude ostré, mít rozčepýřené vlasy, bude tedy zřejmé, že je v pohybu a to zvláště, bude-li pozadí rozostřené. Někdy stačí návaznost na další objekt v obraze.

Je zřejmé, že míč je ve vzduchu. Hoch sleduje, až se míč ocitne ve vrcholném okamžiku, kdy už nevyskočí výše, ale ještě nebude padat dolů.

Pokud by byl míč sám ve vzduchu, působil by nepřirozeně. Natažená ruka, ale také postoj chlapce, předvídají další pohyb.

Zachyceno expozičním časem 1/500 s, clona f/4, ISO 320.

Možná, že fotbalista dal hlavičku nebo se jedná o zcela jiný fotbalový zákrok. Je zřejmé, že je v pohybu a ve vzduchu, neboť nestojí na zemi. Je ostrý na méně ostrém pozadí. Ruce pohyb znázorňují, ale nohy jen z části, neboť by mohly zobrazit i postoj na hřišti. Zcela nás nepřesvědčují o fotbalistově pozici ve vzduchu. Někdy stačí k zobrazení pohybu rozoostření určitým směrem.

1.4 Pomalý pohyb

Je to pouze jemný náznak pohybu. Snímek není na pohybu postaven, ten je jen doprovodem jiného obsahového sdělení. Může to být pomalé gesto rukou, které doplňuje výraz obličeje. Dotyk nebo jemný pohyb by měl být přirozený a mělo by být zřejmé, že doprovází třeba výraz obličeje, který je dominantní. Pomalost je třeba ve snímku zobrazit. Rozostření hlavního motivu většinou naznačuje jeho rychlý pohyb. Ostře zachycená postava a jemně rozostřená ruka, která mává za odjíždějícím vlakem, který je rozostřen o hodně víc, nabídne rozdíl rychlosti pohybu.

Stejně tak můžeme zobrazit rozdíl mezi rychlou a pomalou chůzí, mezi pohyby stébla trávy, kdy některé je větrem ohnuto, jiné se sotva pohne. Umět tyto nuance zobrazit, není snadný úkol.

1.5 Rozfázovaný pohyb

Jedná se o více pohybových fází osoby nebo objektu v krátkém časovém úseku, které vložíme do jednoho snímku nebo vytvoříme minipříběh. Exponujeme ve správném okamžiku, zvolíme výhodné stanoviště a sledujeme opakující se pohyby. Spoušť mačkáme v rozdílných fázích. Žádný sportovec, ani objekt není kopií, každý je originál s jiným přístupem a chováním. Těchto odlišností si všímáme a vybíráme fotogenické typy. Jsme prozíraví, rychlí, zmáčkne spoušť o setinu vteřiny dříve, než k dalšímu rozhodujícímu okamžiku dojde.

Nafotografovat opakovaný pohyb do jednoho snímku to snad ani nejde. Pomůže nám montáž, kdy základem je krajina a jedna pohybová fáze a do snímku vložíme další rozfázovaný pohyb.

Ze snímků můžeme sestavit minipříběh nebo zvolit jinou nápaditou formu.

Více fází pohybu jedné fotografky

„Fotografie je chodící oko. Klusající zřítelnice.... Bud' někdo vidí, co se má fotografovat, anebo nevidí. Když to vidí, tak to uvidí i bez fotoaparátu. Tím aparátem do jenom sdělí.“

Miroslav Horníček